

RIIGIKOGU

IV koosseis.

I istungjärk. 2. koosolek. 9. juulil 1929.

1. Päevakorra täiendamine.
2. Teatamine Saksa-Rootsi valimisbloki Riigikogu rühma nime muutmisest.
3. Tervitus.
4. Vabariigi Valitsuse ametisse kutsumine.
5. Alaliste komisjonide ja ühe erikomisjoni valimine.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 17,45 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **J. Piiskar**.

1. Päevakorra täiendamine.

Sekretär A. Schulbach'i ettepanekul täiendatakse päevakorda 1. punktiga — Vabariigi Valitsuse ametisse kutsumine.

2. Teatamine Saksa-Rootsi valimisbloki Riigikogu rühma nime muutmisest.

Sekretär: Riigikogu juhatusel on tulnud teadaanne, et Riigikogu valimistel Saksa-Rootsi valimisbloki nimekirja järgi valitud Riigikogu liikmed moodustavad Riigikogus rühma Saksa-Rootsi Riigikogu rühma nime all.

3. Tervitus.

Riigikogu juhatusel nimele tuli tervitus-telegramm Eesti karskuseliidult.

4. Vabariigi Valitsuse ametisse kutsumine.

Juhataja: Austatud Riigikogu liikmed! Riigikogu, otsusega 2. juulist s. a., tegi minule ülesandeks, esineda ettepanekuga Vabariigi Valitsuse kokkuseadmise ja ametisse kutsumise asjas.

3. juulil s. a. tegin rkl. Otto Strandman'i eelpaneku Vabariigi Valitsuse koosseisu moodustamiseks.

Täna teatas minule rkl. Otto Strandman, et tal läinud korda kujundada Vabariigi Valitsuse koosseis, ja esitas mulle selle ametisse kutsumiseks.

Ma esinen Riigikogule ettepanekuga:

Riigikogu otsustab kutsuda ametisse Vabariigi Valitsuse järgmises koosseisus:

Otto Strandman — Riigivanem.

Jaan Hünerson — Hariduse- ja sotsiaalminister.

Oskar Köster — Kaitseminister.

Tõnis Kalbus — Kohtu- ja siseminister.

Johannes Zimmermann — Majanduseminister.

August Kerem — Põllutöominister.

August Jürman — Teedeminister.

Jaan Lattik — Välisminister.

Vabariigi Valitsus kutsutakse ametisse valimise teel lahtisel hääletamisel lihthääleteenamusega.

O. Gustavson (stp, häälet. motiiv.): Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm loeb tarvilikuks hääletamise motiividenä käesoleval puhul konstateerida järgmist:

Riigivanema kandidaat, härra Otto Strandman on lugenud täiesti tarbetuks pöörduda läbirääkimistel uue valitsuse moodustamise asjas Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poole kahtlemata sel eeldusel, et pahurpidi radikaalse tööerakonna eestvõttel moodustatav valitsus saab olla vaid puru-parempoolne üldse ja sotsiaalpoliitilistes küsimustes veel eriti. Selle tunnustuseks on muu seas seegi, et sotsiaalminister esmakordselt on loovutatud rühmale, kes üldiselt tuntud töökaitse ja hoolekande vihasema avaliku vastasena — seda esiteks.

Teiseks ei saa meie rühm jätta avaldamata imestust selle parlamentliku üllatava uususe üle, et uue valitsuse moodustamise on kaubelnud oma kätte rühm, kes valimistel rängasti kaotas, ja kes ei tohiks seepärast hellitada arvamist, nagu oleks tal rahva eriline usaldus. Meie rühm näeb sarnases ebaparlamentlikus sammus otsekohest väljakutset valijaskonnale.

Sotsialistlik rühm hääletab härra Otto Strandman'i tagurliku väljakutse-valitsuse vastu.

V. Kaaver (tp, häälet. motiiv.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna sai ootamata teatavaks, et on moodustatud uus valitsus. Kui meile see teade tuli ja kui nüüd küsida, missuguse vastuse valitsuse kohta anname, siis ei saa tõepoolest imestust tagasi tõrjuda ega paremat öelda, kui seda, mis öeldi vanal ajal — komöödia lõpuks — plaudite amici — plaksutage, sõbrad!

Vaadeldes valitsuse koosseisu peab kindlasti ütleva, et selles koosseisus on isikud, kes

vastuvõtmatud laialistele töörahvahulkadele ja teiselt poolt isikud, kes ei seisa oma ülesannete kõrgusel.

Eesti tööliste partei, kes praegusel juhul sunnitud olnud sõna võtma Vabariigi Valitsuse moodustamisel, ei saa seda valitsust tõsiselt võtta. Kui ainult vaadelda valitsuse koosseisus näiteks praegust töö-hoolekande- ja hariduseministrit Hünerson'i, kes tuntud kui kõige jõhkram tööraha huvide jalge alla tallaja, — peale selle...

Juhataja: Kõneleja, ma peatan Teid ja leian, et Teie väljendus Riigikogu liikme kohta on ebasünnis. Teen Teile märkuse.

V. Kaaver (tp): Igal juhul jätkan Teile vastavas toonis. (A. Anderkopp, tõe: Mis see tähendab?)

Edasi, kui vaatame rkl. Tõnis Kalbus't, kes on Vabariigi Valitsuse koosseisus, siis pean ütleva, et Tõnis Kalbus on samuti talitanud, nagu rkl. Hünerson, ja töörahal ei ole teist seisukohta, kui öelda, et ta ei saa olla niisuguste isikute poolt, kes on esinenud kõige häbematumate valetajatena.

Juhataja: Kõneleja, ma peatan Teid teist korda, Teie väljenduseviis Riigikogu liikme kohta on ebasünnis, teen Teile märkuse teist korda.

V. Kaaver (tp): Ma kahetsen väga, ma ei saa oma väljendust muuta.

Juhataja: Kõneleja, ma leian, et Teie peate vaidlust juhatajaga, ma teen Teile kolmanda märkuse ja võtan Teilt sõna ära.

V. Kaaver (tp): Meie rühm ei saa hääletada selle valitsuse koosseisu poolt.

Juhataja: Kõneleja, Teil ei ole sõna.

J. Masing (mo, häälet. motiiv.): Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Majaomanikude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eromandust pooldajate Riigikogu rühm pooldab põhimõttelikult parempoolset koalitsiooni valitsuse moodustamisel. Sellepärast hääletab meie rühm praegu moodustatava valitsuse kandidaatide poolt. Et meil aga selles valitsuses ei ole otsekohest esindajat, oleneb meie edaspidine valitsuse toetamine täiel määral tema edaspidistest sammudest ja seaduseandlikust tegevusest.

Juhataja: (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 62 häält, vastu 26 häält, ettepanek on vastu võetud ja seega Vabariigi Valitsus esitatud koosseisus ametisse kutsutud.

Riigivanem O. Strandman: Vabariigi Valitsuse nimel on mul au Riigikogu tänada avaldatud usalduse eest. Uus valitsus

tahab töötada täielikus kokkukõlas Riigikoguga nii seaduseandlikkudes kui ka teistes küsimustes, mis üles peaksid kerkima. Oma deklaratsiooni esitab uus valitsus Riigikogule lähematel päevadel.

A. Tupits (põl, korra kohta): Järgmine päevakorra-punkt on komisjonide valimine. Kuna aga põllumeeste kogude rühm ei ole saanud oma keskelt komisjonidesse esindajaid märkida, ja praegune uue valitsuse ametissevalimine muudatusi toob kandidaatide koosseisudes, teen ettepaneku, määrata pooltunniline vaheaeg, et meil võimalik oleks kõigi komisjonide jaoks kandidaate esitada.

Juhataja: (Hääletatakse.) Rkl. Tupitsa ettepanek on vastu võetud.

Vaheaeg kl. 18 — kl. 18.30 min.

5. Alaliste komisjonide ja ühe erikomisjoni valimine.

Abiesimees R. Penno: Vanematekogu otsuse kohaselt teen ettepaneku,

valida:

Rahaasjanduse komisjon	(Jagaja 5).
Rahaasjanduse komisjon laiendatud koosseisus	(„ 3).
Üldkomisjon	(„ 6).
Maakomisjon	(„ 8).
Haridusekomisjon	(„ 8).
Sotsiaalkomisjon	(„ 8).
Riigikaitse komisjon	(„ 15).
Väliskomisjon	(„ 15).
Omaavalitsuse komisjon	(„ 8).
Koosseisu komisjon	(„ 15).
Kodukorra komisjon	(„ 15).
Redaktsiooni komisjon (3 liiget).	
Riigi majapidamise aruande komisjon	(„ 11).
Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse väljatöötamise erikomisjon	(„ 8).

Juhataja: (Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud.

Komisjonide valimiste kohta on järgmised teadaanded: „Kristliku rahvaerakonna rühma nimel teatame, et riigi majapidamise aruande komisjoni liikmete valimiseks meie rühm ühineb asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühmaga“. Rühma nimel teatavad rkl-ed Raudkepp ja Kapp.

„Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma nimel teatame, et riigi majapidamise aruande ko-

misjoni liikmete valimiseks meie rühm ühineb kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühmaga". Rühma nimel teatavad rkl-ed Köster ja Laur.

„Sellega on meil au teatada, et Saksa-Rootsi Riigikogu rühm, majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühm ning Vene rahvusliku liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmed ühinevad kõigi komisjonide valimisteks, välja arvatud raha- ja üldkomisjon. Saksa-Rootsi Riigikogu rühma nimel V. Hasselblatt. Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma nimel M. Pung. Vene rahvusliku liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete nimel Bulin“.

Valimisele tuleb rahaasjanduse komisjon — harilik koosseis. Jagajaks on 5.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Ast, Klesment, Martinson, Schütz, Mihkelson.

Pöllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Soots, Laarman, Tonkman, Martinson, Suursoot.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Loosalu, Sikkar, Kuris.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Baars, Juhkam.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Sihver, Tõllassepp.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Kirikal.

Kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Kapp.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma poolt: Pung.

Saksa-Rootsi Riigikogu rühma poolt: Hasselblatt.

(Hääletatakse korraga.) Rahaasjanduse komisjon — harilik koosseis — on valitud.

Valimisele tuleb rahaasjanduse komisjon — laiendatud koosseis. Jagajaks on 3.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Gustavson, Jõeäär, Voiman.

Pöllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Johanson, Pajos, Järve.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Fuks, Maaker.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Vilms.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Tõnisson.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Schmidt.

Vene rahvusliku liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Smirnov.

(Hääletatakse korraga.) Rahaasjanduse komisjon — laiendatud koosseis — on valitud.

Valimisele tuleb üldkomisjon. Jagajaks on 6.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Jõeäär, Klesment, Gustavson, Mihkelson.

Pöllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Teemant, Tupits, Holberg, Tamm.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Laur, Tartu.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Baars, Juhkam.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Sumberg, Sihver.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Kaaver.

Kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Raudkepp.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma poolt: Pung.

Saksa-Rootsi Riigikogu rühma poolt: Hasselblatt.

(Hääletatakse korraga.) Üldkomisjon on valitud.

Valimisele tuleb maakomisjon — Jagajaks on 8.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Vain, Kärner, Voiman.

Pöllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Teetsov, Laarman, Saar.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Maaker, Kornell.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Schulbach.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Paulus.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Hist.

Kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Kapp.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja

Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Schilling.

(Hääletatakse korraga.) Maakomisjon on valitud.

Valimisele tuleb haridusekomisjon. Jagajaks on 8.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Usai, Mekkart, Freiberg.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Järve, Sõster, Vann.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Fuks, Kornell.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Tallmeister.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Vestholm.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Käär.

Kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Raudkepp.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Schilling.

(Hääletatakse korraga.) Haridusekomisjon on valitud.

Valimisele tuleb sotsiaalkomisjon. Jagajaks on 8.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Eilman, Voiman, Sirro.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Tamm, Järve, Uu.areda.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Kornell, Maaker.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Vilms.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Reisik.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Kirikal.

Kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Rahamägi.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Masing.

(Hääletatakse korraga.) Sotsiaalkomisjon on valitud.

Valimisele tuleb riigikaitse komisjon. Jagajaks on 15.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Vain, Adamson.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Soots, Holberg.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Fuks.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Anderkopp.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Tõnisson.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Lill.

(Hääletatakse korraga.) Riigikaitse komisjon on valitud.

Valimisele tuleb väliskomisjon. — Jagajaks on 15.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku töölistepartei Riigikogu rühma poolt: Ast, Martna.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Teemant, Tupits.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Loosalu.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Anderkopp.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Tõnisson.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Masing.

(Hääletatakse korraga.) Väliskomisjon on valitud.

Valimisele tuleb omavalitsuse komisjon. Jagajaks on 8.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Kärner, Mekkart, Schütz.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Pajos, Saar, Suursööt.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõllupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Miller, Saar.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Pool.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Sumberg.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Tork.

Kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Rahamägi.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu

rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Bulin.

(Hääletatakse korraga.) Omavalituse komisjon on valitud.

Valimisele tuleb koosseisu komisjon. Jagajaks on 15.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Ast, Jõeäär.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Teemant, Tamm.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõlupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Tartu.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Anderkopp.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Paulus.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Smirnov.

(Hääletatakse korraga.) Koosseisu komisjon on valitud.

Valimisele tuleb kodukorra komisjon. — Jagajaks on 15.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Jõeäär, Mihkelson.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Tamm, Martinson.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõlupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Laur.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Anderkopp.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Pöld.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Pöhl.

(Hääletatakse korraga.) Kodukorra komisjon on valitud.

Valimisele tuleb redaktsiooni komisjon.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed: Gustavson, Tupits, Anderkopp.

(Hääletatakse korraga.) Redaktsiooni komisjon on valitud.

Valimisele tuleb riigi majapidamise aruande komisjon. Jagajaks on 11.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Sirro, Eilman.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Soots, Tonkman.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõlupidajate koonduse Riigikogu rühma ja kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Miller, Raudkepp.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Schulbach.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Sihver.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Kaaver.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Pöhl.

(Hääletatakse korraga.) Riigi majapidamise aruande komisjon on valitud.

Valimisele tuleb Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse väljatöötamise erikomisjon. Jagajaks on 8.

Kandidaatideks on esitatud Riigikogu liikmed:

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Piiskar, Mihkelson, Pesur.

Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: Päts, Soots, Hagivang.

Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõlupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: Laur, Tartu.

Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: Anderkopp.

Rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Sumberg.

Eesti tööliste partei Riigikogu rühma poolt: Hist.

Kristliku rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: Rahamägi.

Majaomanikkude, kaupmeeste, töösturite ja teiste eraomandust pooldajate Riigikogu rühma, Saksa-Rootsi Riigikogu rühma ja Vene rahvuslise liidu nimekirjade järgi valitud Riigikogu liikmete poolt: Hasselblatt.

(Hääletatakse korraga.) Erikomisjon on valitud.

Päevakord on läbi.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 19.20 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).

